

DISPUTATS

Støtte, fællesskab og tillid på arbejdspladsen er vigtigt for tandlæger i såvel Sverige som i Danmark

Doktorafhandlingen fokuserer på tandlægers opfattelser af Det Gode Arbejde og sammenhænge mellem arbejdsforhold og positive relationer i tandlægers arbejdsliv.

Hanne Berthelsen

I disse år sker der store forandringer i tandplejen i Sverige og Danmark. Derfor er det vigtigt at opnå viden om, hvad tandlæger opfatter som centralt for deres arbejde og om forhold, der bidrager til arbejdsglæden. Sådanne idealer kan have betydning for at sikre og fremme et positivt arbejdsmiljø i tandplejen. Formålet med afhandlingsarbejdet var at opnå dybere indsigt i tandlægers opfattelser af Det Gode Arbejde samt at analysere sammenhænge mellem arbejdsforhold og positive relationer i tandlægers arbejdsliv.

Afhandlingen baseres på data fra tre studier, som præsenteres i fire artikler. I materialet indgår forskellige grupper af danske og svenske alment praktiserende tandlæger fra privat såvel som offentlig tandpleje.

I det første delarbejde blev ni tandlæger interviewet om deres arbejdsliv med særlig fokus på det, der giver arbejdsglæde samt positive og berigende oplevelser i arbejdet. Tandlægerne arbejdede i Sverige eller Danmark og kom fra både den private og den offentlige sektor. På tværs af de interviewede tandlæger kunne der udledes en fælles kerne i opfattelsen af Det Gode

Arbejde, nemlig relationen med patienterne og mulighederne for at udføre håndværk af god kvalitet. Tandlægerne fremhævede, at længerevarende relationer med patienterne bidrager til mulighederne for at opnå tillidsfulde relationer, at følge patienternes fremskridt og at se de mere langsigtede resultater af ens eget arbejde. Det var ikke bare tilfredsstillelsen her og nu ved at udføre god kvalitet, der blev opfattet som vigtig, men også at patienterne tager hånd om og vedligeholder resultatet. Det blev oplevet som en anerkendelse, der sammen med en tillidsbaseret relation giver tandlægen en indre tilfredshed. Selve oplevelsen af at gøre en forskel ved at gøre noget godt for andre mennesker viste sig at udgøre en vigtig del af Det Gode Arbejde.

Samarbejdsrelationerne på arbejdspladsen, samt de værdier og forhold, der karakteriserede klinikken, blev opfattet som en ramme om arbejdet. Tandlægerne forklarede, at sådanne rammer påvirker deres muligheder for at opnå de personligt berigende aspekter fra patientarbejdet, og derigennem påvirkes deres arbejdsglæde også. Det er derfor naturligt, at professionel frihed i form af indflydelse på rammerne blev

fremhævet som særlig vigtig. En atmosfære på klinikken, der er præget af fællesskab, tillid til hinanden og støtte i arbejdet, oplevedes også at bidrage såvel direkte som indirekte til arbejdsglæden. Fællesskab, tillid og social støtte i arbejdet blev studeret nærmere i de efterfølgende tre delarbejder.

Delarbejde II bygger på en spørgeskemaundersøgelse, hvor 222 privatpraktiserende danske tandlæger deltog. I delarbejde III og IV indgår materiale fra en spørgeskemaundersøgelse med deltagelse af 1.835 alment praktiserende tandlæger fra den offentlige og private sektor i Sverige og Danmark.

Det viste sig, at de fleste havde en kollega, som de ville vælge at diskutere en eventuel klagesag med. Generelt oplevede tandlægerne dog mere støtte i forbindelse med håndværksmæssige udfordringer end omkring emner som personlig trivsel og problematiske patientrelationer. Analyserne pegede på, at foruden personlige faktorer så var forhold som tilstedeværelse af kolleger i hverdagen også af stor betydning for social støtte i arbejdet.

De eksisterende måleinstrumenter inden for arbejdsmiljøområdet er typisk udviklet til større virksomheder og til at kunne dække mange forskellige typer arbejde. Derfor blev to skalaer: Tillidsfuldt Fællesskab og Kollegial Støtte udviklet, tilpasset og evalueret. Skalaerne er rettet specifikt til arbejdet med mennesker og til at måle de positive aspekter. Resultaterne viste, at begge skalaer fungerede pålideligt på tværs af nationalitet, arbejdssektor og køn blandt tandlægerne. Analyserne viste også, at der var betydelige forskelle i gennemsnit for begge skalaer blandt tandlæger, som arbejdede i henholdsvis Sverige og Danmark, samt i den private og offentlige sektor. Disse forskelle kunne bl.a. forklares ud fra forskelle i organisatoriske vilkår, som

fx klinikstørrelse, mulighed for indflydelse og fælles pauser, samt værdigrundlag på klinikken. Desuden bidrog også forhold som lederuddannelse og kønssammensætning til at forklare forskelle i gennemsnittet for Kollegial Støtte mellem de forskellige organisationsformer. Resultaterne peger på, at fælles pauser i arbejdet og et værdigrundlag på klinikken, som understøtter tandlægeprofessionens idealer om Det Gode Arbejde, var vigtigt i forhold til både Tillidsfuldt Fællesskab og Kollegial Støtte. Dermed er der skabt ny viden om en række forhold i arbejdsmiljøet, som kan have betydning for relationerne og dermed også for tandlægers arbejdsglæde.

Sammenfattende peger afhandlingens resultater på vigtigheden af kollegialitet og arbejdsrelaterede fællesskaber, når man som tandlæge arbejder med mennesker. Det er derfor relevant at rette fokus mod den professionelle og relationelle karakter af arbejdet i organisering og ledelse af fremtidens tandpleje.

Afsluttende forelæsning

Afhandlingsarbejdet er udgået fra Afdeling för Samhällsodontologi, Odontologisk Fakultet, Malmö Högskola. Den afsluttende forelæsning samt forsvar af afhandlingen fandt sted den 12. november 2010 kl. 9.15 i Aulaen, Hälsa och Samhälle, Skånes Universitetssjukhus, indgang 49, Malmö Högskola, Malmö, Sverige.

Professor Jørgen Winkel, Institutionen för Arbetsvetenskap, Göteborgs Universitet, var opponent, og i bedømmelsesudvalget sad professor Kerstin Ekberg, Linköpings Universitet, professor Sven Poulsen, Aarhus Universitet, og docent Sigvard Åkerman, Malmö Högskola.

Delarbejder

Afhandlingen "Work-related support, community and trust – Dentistry in Sweden and Denmark" omfatter 80 sider og er baseret på følgende fire delarbejder:

1. Berthelsen H, Hjalmer K, Pejtersen JH, Söderfeldt B. Good Work for dentists – a qualitative analysis. *Community Dent Oral Epidemiol* 2010; 38: 159-70.
2. Berthelsen H, Hjalmer K, Söderfeldt B. Perceived social support in relation to work among Danish general dental practitioners in private practices. *Eur J Oral Sci* 2008; 116: 157-63.
3. Berthelsen H, Pejtersen JH, Söderfeldt B. Measurement of social support, community and trust in dentistry. Submitted for publication. In press. *Community Dent Oral Epidemiol*. Doi: 10.1111/j.1600-0528.2010.00593.x.
4. Berthelsen H, Söderfeldt B, Harris RV, Pejtersen JH, Bergström K, Hjalmer K, Ordell S. Collegial Support and Community with Trust in Swedish and Danish Dentistry. Submitted for publication.

Afhandlingen kan downloades fra Malmö Högskolas hjemmeside: http://dspace.mah.se/dspace/bitstream/2043/10607/2/Hanne_Berthelsen_diss.pdf eller købes i trykt fuld version hos Holmbergs trykkeri i Malmö: <http://webshop.holmbergs.com/mah/?CustomerStockCode=10607>.